

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2026-01-18Diarienummer
RUN 470-2025
Er referens
Fi2025/01913

Finansdepartementet

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till en ny förordning om inrättande av ett nytt ramverk för uppföljning av budgetutgifter och genomförande

Region Västerbotten tackar för möjligheten att lämna synpunkter på remissen över Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en utgiftsspårnings- och prestationsram för budgeten samt andra övergripande regler för unionens program och verksamheter

Sammanfattning

Region Västerbotten välkomnar förslaget att effektivisera och harmonisera rapportering genom en enda ram för spårning av budgetutgifter och prestationer på fonder med delad förvaltning. Det är även önskvärt att sänka den administrativa bördan för såväl genomförandeparterna som för stödmottagarna.

Dock anser Region Västerbotten att förslaget undantränger det regionala perspektivet, vilket kan innebära att genomförandet av unionens strategiska prioriteringar går emot sammanhållningspolitikens grundläggande principer genom otillräcklig hänsyn till regionala skillnader samtidigt som regionala mervärden riskerar att osynliggöras.

Region Västerbotten är också oroad över de allvarliga riskerna med ramverkets fokus på omedelbara prestationer som kan leda till att projekt med undersökande och innovativ karaktär prioriteras ned till förmån för projekt med förutsägbara resultat.

Därtill ser Region Västerbotten att prestationsfokuset kan komma att gynna kortare satsningar som levererar snabba, förutsägbara resultat i stället för långsiktiga satsningar med mer hållbara effekter på regional utveckling.

Ramen för spårning av budgetutgifter och prestationer kan även leda till att färre aktörer, särskilt mindre aktörer, väljer att inte söka medel om risktagandet ligger på projektnivå och utbetalningar är allt för strikt knutna till förväntade prestationer.

Det är av stor betydelse att säkerställa en tydlig koppling mellan utformningen av ett nytt ramverk för uppföljning av budgetutgifter och genomförande samt EU-kommissionens förslag till

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2026-01-18Diarienummer
RUN 470-2025
Er referens
Fi2025/01913

Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034. Dessa kan inte ses som separata delar utan att de, trots goda intentioner, riskerar en kumulativ negativ effekt i genomförandet av sammanhållningspolitiken som blir svår att påverka längre fram i processen.

Utgiftsspårings- och prestationsram

Styrning och förvaltning

Regionerna i Sverige har enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar det huvudsakliga ansvaret för att samordna de regionala utvecklingsinsatserna i sina respektive geografier och är centrala aktörer i genomförandet sammanhållningspolitiken. Därför är det viktigt att säkerställa att den föreslagna utgiftsspårings- och prestationsramen inte begränsar det regionala och lokala genomförandet av sammanhållningspolitiken eller osynliggör regionernas bidrag till genomförandet av den. För det behövs ett klargörande av vad ramen innebär i praktiken och vilka konsekvenser den får på regional och lokal nivå.

Att exempelvis ersätta den nuvarande halvtidsutvärderingen med en förenklad genomföranderapport kan visserligen leda till en mer effektiv process, men det finns samtidigt en risk att detta medför minskat regionalt inflytande samt begränsade möjligheter att påverka programjusteringar under genomförandets gång.

Intentionen med ramen för spårning av budgetutgifter och prestationer är god, men innebär också omfattande krav på samordning. Det betyder att Sverige behöver etablera en helt ny förvaltningsstruktur för uppföljning, övervakning, rapportering och utvärdering. Detta är en process som sannolikt kommer att kräva mycket tid och kan initialt leda till förseningar, vilket i sin tur riskerar att påverka utbetalningsprocesserna negativt.

- Region Västerbotten menar att det är av stor vikt att den nationella nivån implementerar den nya modellen inom ramen för befintliga strukturer, såsom nuvarande system (NYPS). Vidare är det viktigt att förvaltningsmodeller och regelverken för EU:s fonder och den nationella medfinansieringen är förenliga för att minska den administrativa bördan för projektsökande.

En prestationsbaserad modell måste utgå från platsens förutsättningar för att kunna bidra till att uppnå EU:s målsättningar. En platsbaserad politik anpassad till nationella, regionala och lokala förhållanden där lokal- och regional nivå involveras skapar ett regionalt engagemang och inflytande som är centralt för att kunna mobilisera projektägare, partners och finansiering. En nära dialog med lokal och regional nivå behövs även framgent för att säkerställa det regionala lokala inflytandet i EU:s sammanhållningspolitik.

Det är också avgörande att det prestationsbaserade ramverket utformas och tillämpas med hänsyn till den specifika typ av program eller fond det ska användas för. Eftersom olika program och fonder har varierande mål och målgrupper, behöver ramverket vara flexibelt nog att ta hänsyn till dessa olikheter. Till exempel kan vissa program fokusera på långsiktiga

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2026-01-18Diarienummer
RUN 470-2025
Er referens
Fi2025/01913

samhällsförändringar och innovation, medan i vissa fall är snabba och mätbara resultat tillämpliga. Om ramverket tillämpas på samma sätt oavsett programtyp, riskerar det att gynna insatser som är enklare att mäta och rapportera, samtidigt som projekt med djupare och mer komplexa effekter kan nedprioriteras.

Indikatorer

Kommissionens förslag på prestationsram innebär att indikatorerna blir målen för genomförandet. Ramens ambition att samla och förenkla regelverk är god, men indikatorerna riskerar att sätta fokus på kvantitativa och kortsiktiga mål på bekostnad av mer långsiktiga effekter och hållbar samhällsförvandling.

Fokus på prestationer utan hänsyn till långsiktiga, samhällsekonomiska värden riskerar att underminera satsningar vars resultat och effekter är svåra att mäta under pågående projekt eller direkt efter projektavslut. Utforskande och innovativa projekt liksom projekt med fokus på lärande, test av nya metoder och utveckling av samverkan riskerar att bortprioriteras. Region Västerbotten anser därför att:

- det är centralt att säkerställa att den nya ramen inte försvårar genomförandet av långsiktiga, platsbaserade satsningar med samhällsekonomiskt mervärde till förmån för kortare och kvantitativt mätbara insatser med snabba prestationer.
- det behöver tydliggöras hur resultat kommer att mätas på regional nivå med hänsyn till regionala skillnader; hur mäts förändring och utveckling och vilka krav ställs för utbetalning av medel till projektsökande.

Om utbetalningar villkoras av måluppfyllelse innebär det en betydande risk, särskilt för mindre aktörer. Detta skulle missgynna framför allt de glest befolkade regionerna såsom Västerbotten där mindre aktörer utgör ryggraden i det regionala utvecklingsarbetet. Denna risk bör ligga på program- eller nationell nivå.

Därtill saknar förslaget resultatindikatorer på regional nivå. Utan indikatorer på regional nivå är det svårt att fullt ut förstå prestationsramens konsekvenser för alla aktörer i genomförandet av programmen. Indikatorer enbart på nationell nivå riskerar att leda till att regionala skillnader inte beaktas och därmed missgynnas regioner exempelvis med glesa geografier, färre aktörer, etc. Avsaknad av regionala indikatorer osynliggör också det regionala mervärdet i uppföljningen.

- Region Västerbotten anser att det är av stor vikt att regionerna ges rådighet över indikatorer som sätts, så att både utfalls- och resultatindikatorer samt fastställda målvärden utformas på ett sådant sätt att den lokala och regionala nivån kan medverka till att uppnå dessa.

Vidare ställer ett nytt prestationsramverk och nya typer av indikatorer stora krav på ett tydligt regelverk vad gäller mätmetoder och den data som ska inrapporteras. För att säkerställa att

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2026-01-18Diarienummer
RUN 470-2025
Er referens
Fi2025/01913

ramverket verkligen bidrar till önskade effekter och att insatser kan följas upp på ett funktionellt sätt, krävs att mätmetoderna är transparenta, tydliga och lättförståeliga.

Slutligen är det centralt att säkerställa hög datakvalitet som tar hänsyn till regionala förutsättningar och skillnader, exempelvis att mindre aktörer inte missgynnas på grund av krångliga eller kostsamma rapporteringskrav. För att bidra till att uppnå EU:s målsättningar ska prestationsramverket bidra till långsiktig och hållbar samhällsutveckling med fokus på platsens förutsättningar.

Statsstöd i relation till utgiftsspårings- och prestationsram

När det gäller statsstöd kopplat till utgiftsspårings- och prestationsram är det viktigt att se hur de två systemen samverkar och påverkar varandra. Statsstöd regleras av EU:s konkurrensregler och syftar till att undvika snedvridning av marknaden, samtidigt som prestationsramverket ska säkerställa att insatser följs upp och utvärderas utifrån uppställda mål och indikatorer.

Om utbetalningar eller stöd från EU:s fonder knyts till måluppfyllelse inom prestationsramverket, kan detta påverka statsstödsprocessen på flera sätt. Dels ökar behovet av transparens så att statsstöd fördelas utifrån tydliga och mätbara kriterier som tar hänsyn till regionala skillnader. Dels kan det innebära att mindre aktörer eller regioner med begränsad kapacitet riskerar att få svårare att uppfylla kraven för statsstöd, särskilt om indikatorerna är utformade på ett sätt som gynnar större eller mer resursstarka projektägare.

Avslutande reflektioner

En prestationsbaserad modell är ett intressant sätt att följa huruvida de uppsatta målen uppnås förutsatt att de kortsiktiga, snabba resultaten inte prioriteras över de långsiktiga, hållbara resultaten. I det aktuella förslaget är det avgörande att den nationella nivån ser till att regelverken för EU:s fonder och den nationella medfinansieringen fungerar ihop. En annan central fråga är hur Sveriges insatser i planerna ska kunna knytas till de landspecifika rekommendationerna. Exempelvis är problem med bostadsmarknad och hushållens höga skuldsättning sådant som inte kan lösas inom ramen för nationella och regionala partnerskapsplaner (NRPP). Att påverka hushållens skuldsättning är ett nationellt ansvar, inte upp till sammanhållningspolitiken att hantera.

- Därför föreslår Region Västerbotten att en prestationsbaserad modell måste utgå från platsens förutsättningar och tillåta långsiktiga resultat att väga in vid genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum
2026-01-18Diarienummer
RUN 470-2025
Er referens
Fi2025/01913

Beslut i detta ärende har fattats genom delegationsbeslut av ordföranden i regionala utvecklingsnämnden den 19 januari 2026.

*Richard Carstedt (S)
Ordförande regionala utvecklingsnämnden*